

თეატრი

№ 50

საყოველ-ვერთა სალიტერატურო და სამხატვრო გაზეთი.

№ 50

23 მარტისთვის

გამოცემა ყოველ კვირას

1886 წელს.

ფასი გაზეთი „თეატრი“-სა ერთის წლით..... 5 მან. ~~სახვედრ~~ წლით... 3 მან. სხვა ვადით ხელის მოწერა არ მიიღება.

ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში რედაქც. კონსტანსიაში ან რედაქციის ქარვას. ფოთში ბ-ნი ბესარიონ კალანდუხიძისა.

ცალგე ნუმერი გაზ. „თეატრი“-სა ღირს 15 კაპ. ასევე: თბილისში: ჩარკიანის წიგნის მაღაზიაში, შვედლოვის სააგენტო კონტორაში, აღიანაგვის პაპიროზის მაღაზიაში, ხილის ყურთან. ქუთაისში კილიძეთ წიგნის მაღაზიაში და ბათუმში პარკიკმეხერ არსენასთან.

გამოგზავნილი სტატიები, კორექსიონები, ლექსები და სხვა წერილი წერილები, თუ რედაქციამ საჭიროდ დაინახა შესწორდებიან. რედაქცია უმორჩილესად სთხოვს ბ-ნი წერილების ავტორთა სტატიები გარჩევი იყვნენ დაწერილი.

გამოგზავნილი ხელნაწერები რედაქციაში ინახება მხოლოდ ერთს თვეს. სტატიების უკან გაგზავნას რედაქცია არ იცნობს. ყოველ წერილში აუცილებლად მოხსენიებული უნდა იყოს ავტორის სახელი, გვარი და საცხოვრებელი ადგილი.

გარეშე მცხოვრებთათვის აღარესი: Тифлисъ. Въ редакцію газ. „ТЕАТРЪ“ Базарная ул. д. Тамашева № 16.

კრიტიკა და ბიბლიოგრაფია

რამდენიმე მოსახრება შოთა რუსთაველზე.
(გაგრძელება *)

ერთ ალაგას იმასაც განმარტავს, რომ სასულიერო სასარგებლო წიგნებს გარდა ქართველობაში საერთო წიგნებიც ბევრი იყოფო, რომელნიც დიდის წარმატებით გავრცელებულან და ერთდღებიან კიდევ მთელს საქართველოში და მის მცხოვრებ საერთოდ ქართველობაშიო. ამ გვარ საყოფადღებო წიგნებზე უნდა ჩაითვალოს შემდეგი წიგნები:— „ამბიან დარეკვანანია“ კმხილი მოსე ხონელისაგან „კისრაშანია“ სარგის თმოგველისა და ბრწყინვალე „კეფხის ტუაოსანი“ აშოთან რუსთაველისაო. ასე, ამ რიგით და ამ სახელით რამდენიმე ალაგას იხსენიებს შოთა რუსთაველს და უტყვევთ ამტკიცებს მას,

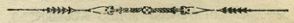
რომ შოთა რუსთაველს აშოთანი რქმეოა. მე გვარი, რომ აქ განმარტება აღარაა საჭირო ამის შესახებ, რადგანაც საგანს თვით ცნობები ამტკიცებენ და აქეშმარტებენ. აქ ევეო აღარ უნდა ექონიოთ ამის შესახებ, რომ ვითომც რუსთაველის ნამდვილი სახელი შოთა, ან აშოთანი არ ყოფილიყოს. ამ სახელწოდებაში მართალია, ასეთი დღეა რომ განსხვავება არაფერია, რომ მის შუა ხაზის გავლა შეგვეძლებოდა, მაგრამ რაც უნდა იყოს, ჩვენ ჩვენი მიღებული პოეტის სახელი და ღირსება ისე დიდად მიგვანია და მას ისე ებატონობთ, რომ მასზე თუ კი რამ აღმოჩნდებოდა სადმე და თუ ეს აღმოჩნდებოდა ჩვენი უტნო იქნებოდა, მაშინ უტყვევლია, რომ ყოველი ქართველი დიდის სიამოვნებით წაიკითხავს მასა და ჩვენი ხელოვნების წარმომადგენელ და დიდებულ კაცის ცხოვრების მცირე ცნობებსაც რამე მასაღები მივებებოდა. აქამდის მრავალთათვის საცერცელი იყო ის, რომ საქართველოს ეკლესიის კანონმდებლობის მეშვეობით, საქართველოში ქრისტიანობის გავრ-

ცულებს შემდეგ, შოთა აღარ იყო ხმარებაშია და როგორ მოხდა, რომ რუსთველისთვის კი უწოდებოდათ ეს სახელი. რუსთველს გარდა სხვა-და-სხვა ძველ ისტორიულ წიგნებში და „ქართლას ცხოვრებაში“ ამ სახელწოდებით სხვა-და-სხვა საუბრებში სხვა-და-სხვა პირიც არიან მოხსენიებულინი, ის კი უნდა ესთქვით, რომ „ქართლას ცხოვრებაში“ მოხსენიებული ერთ სახელწოდების ერთი და იგივე პირი ხშირად აშოთადაც იწოდება, შოთადაც და აშოთანადაც. მაინც ხშირად შეხვდებით ისეთ პირთ სახელთ მოხსენებათადაც, რომელთა თათვის საზოგადოებრივად აღიარებული პირველ ნაბიჯიდან შოთად ან აშოთანად იწოდება და მისი ცხოვრების აღწერა ისე თავდება, რომ იგი ყველგან ერთ სახელწოდებით იგულისხმება. ყოველ შემთხვევაში ის კი უნდად სჩანს, რომ საქართველოში ქრისტიანობის შემოღების შემდეგ იგან შოთას მაგიერ აშოთანი უნდა ყოფილიყოს ხმარებული, მაგრამ რაკი ხალხს ამ სახელის ხმარება ერთხელა და სამუდამოთ შეუთვისებია, ამის გამო ამ ჩვეულებაზე ვერც საეკლესიო კანონებს უმოკმედათ და ვერც რამ სხვა ბრძანებლობითი მხარეებსა. მართალია ამ სახელის ხმარება და დარქმევა უნდა „აშოთანი“ ყოფილიყოს, მაგრამ შემდეგ ეს სახელწოდება სიადილის გამო შოთად გადაკეთებულა. ამ საგანს როდესაც ჩვენ გზა მივიტოვებთ და „დროებაში“¹⁾ დავბრუნდებით ეს იმავე დროს განსაზღვრულიათვის საუბრადღებოთ. ბ. გოგებაშვილმა თვის²⁾ „ბუნების კარას“ ახალ გამოცემაში აღწერილის რუსთველის ცხოვრებაში ასევე მოიხსენა და რუსთველს უეჭვოდ აშოთანი უწოდა. ამ გვარი მოსაზრებების და აღმოჩენილი ცნობების მეოხებით ჩვენ უეჭვოდ ვამტკიცებთ იმას, რომ რუსთველის სახელიც აშოთანი იქნებოდა და ეს სახელი ხალხისაგან შოთად გადაკეთებულა, რადგანაც საქართველოს ერს უფრო ეადილებოდათ და ეტყობოდათ კიდევ ისეთი სახელების ხმარება და გამოთქმა, რომელთაც კინებით ფორმა აქვს მიცემული. ამავე საგანს სრული საფუძველი მისცა დ. ბაქრაძემ და ჩვენ გადმოგვცათვის აზრი, რომ ეს სწორედ ასე უნდა იქნესო და შოთას ნამდვილი სახელი აშოთანი უნდა იყოსო. მაშ დღვის შემდეგ სისწორი და ჭეშმარიტის ცნობებით გვეცოდინება რუსთველის სახელის ისტორია, თუ პატარაობის დროს რა უწოდეს მასა და ან ხალხმა როგორ გადააკეთა ეს სახელი. შემდეგ ბერის

ისე ეგონა, რომ სახელი შოთა, რუსთველის მეტი სახელი უნდა იყოსო და მისმა ნამდვილმა სახელმა ჩვენამდინ ვერ მოაღწიოთ. ძნელად დასაჯერებელია ის, რომ სახელი იმ ეკლესია, რომელმაც დაგვიწერა ჩვენ ბრწყინვალე წიგნი, რომ ამ წიგნის დამწერის სახელს ჩვენამდინ არ მოგვწიოს, მოხწევით კი მოახსია ჩვენამდის, მაგრამ ეს ჩვენ არ ეცოდით აქამომდინ. თვით მეც ღდალ მიუყვალ-მოვალყულა ჩემს პირველ წერილში, რომ რუსთველის ნამდვილ სახელად შოთა მეკნა და ასევე ვამტკიცებ კიდევ. ამას ვამტკიცებდი მე უფრო იმ ჰაზრით, რომ მეტის-მეტის სამარცხენო უნდა ყოფილიყო ჩვენთვის ის, რომ ჩვენ ქართველების ერთად ერთი განებით ძალიანების წარმომადგენელი კაცის სახელიც არ გვცოდნოდა და ამის მეოხებით ზოგს რა უწოდებინა მისთვის და ზოგს რა. დღეს კი ჩემი ჰაზრი გამართლდა და ერთი უბრალო და სრულიად მარტაყი ცნობის მოპოვებით აშკარად დამტკიცდა ის, რომ რუსთველის ნამდვილი სახელი აშოთანი ყოფილა და ეს სახელი ხალხს შოთად გადაუკეთებია.

ამ ჰაზრს ვადგევართ ჩვენა, რუსთველის ნამდვილ სახელად ჩვენ აშოთანს ვიღიარებთ და უეჭველია, რომ ეს მოსაზრება სინატილეს მოკლებული არ იქნება. რაკი ჩვენ ეს ვაგვარკვით და რუსთველის სახელი შეიცტყეთ, ამის შემდეგ ახლა ჩვენ ვეცდებით, რომ რუსთველის გვარის შესახებ რამდენიმე მოსაზრებანი და ცნობები წარმოვადგინოთ.

(შემდეგი იქნება)

მეთოდიური სახელმძღვანელო საგზოგალო

ენის შესასწავლებლად. შედგენილია ალექ. ნათახიასაგან. (გარკვეულა *)

მეთერთმეტე, მეთორმეტე და მეცამეტე გვერდზე სახელ-მძღვანელო წიგნისა ბ. ნათაჰე ჰყოლს სახმო მეთოდებს სამ გვარად: სინტეტიკური, ანალიტიკური და სინკრეტიკული, რომელთაც განსაზღვრავს ამ ნაიარად: „სინტეტიკური წესით წერა-კითხვის სწავლება მარტაყი ხმების შესწავლით იწყება; ანალიტიკური წესით კი ბავშვები სიტყვას ხმებად ჰყოფენ და ამ გვარად აცალკეებენ შესასწავლებლად

1) დროება 1886 წ. 173 №
 2) ბუნების-კარაი. გამოცემა 1885 წ.

*) იხილეთ „თაბრი“ № 48.

საქირო ხმებს; სინკრიტიული წესი წერა-კითხვის სწავლებისა შეიცავს არამც თუ მარტო სწავლის ზემოსწავლულს წესებს, არამედ წერის სწავლებასაც, თვალსაჩინოა სწავლას, ხაზვას, სიმღერას, ანგარიშს და სხვა ყოველგვარ განებით სავარჯიშოებს ერთად: აღნიშნულნი მეთოდნი არ არიან საკმაოდ განსაზღვრულნი. ასოთა-შამაქ-თებელი მეთოდაც დაიწყება ხმებიდან, ანალიტიკურ მეთოდსაც საფუძვლად აქვს ხმა, რისგამოც უკანასკნელი იწოდება სახმო მეთოდათ. ანალიტიკური მეთოდით სწავლა შეიძლება დაიწყოს არა მარტო სიტყვებიდან, არამედ მიიღოს სტატილებანიც, წინადადებებიდანაც; სინკრიტიული მეთოდა ბუნდათ არის აღხსნილი, ვრცლად ნათქვამი შეგებება მხოლოდ სასწავლო საგნებს, რომლებიც არ შეადგენენ მეთოდს. საკვირველი ეს არის, რომ ბ. ნათაძე მყოლია ეკონომიკას იქ სადაც მას ალაგი არ უნდა ჰქონდეს და დაუეწყებია იქ, სადაც ეს საქიროა. ის არ სჯობდა, რომ, ნაცლად ლისტრევის, უმინსკის და მიროპოლისკის აზრის შესახებ სახმო მეთოდის ღირსება, რომელსაც აქვს დაპერილი მთელი ხუთი გვერდი, საკმაოდ განესაზღვრა აღნიშნულნი სახმო მეთოდათ, რომ ყოველს მკითხველს ადვილად შეეგინა აზრი, თუ რაში მდგომარეობენ აღნიშნულნი მეთოდნი და რით განიჩივან ურთიერთისაგან?

სახელ-მძღვანელო წიგნის 13 გვერდზე ბ. ნათაძე სწერს: „სინკრიტიული წესით სწავლება წინასწარ სავარჯიშოებზეა დამყარებული: თვალსაჩინოა სწავლაზე, ხმების შესწავლაზე და წერით სავარჯიშოებზე“, ხოლო მეთექვსმეტე გვერდზე კი ბ. ნათაძეს უარ ჰყოფს ამ თავის აზრს, „წერა-კითხვის სწავლებას, ამბობს აქ ავტორი, უთუოდ წინასწარ სავარჯიშონი უნდა მისდევდნენ. ეს წინასწარი სავარჯიშონი სამ კატეგორიად უნდა გაიყოს: ა) საცალკეოდან წერის სასწავლოდაც, ბ) ხმების გამოსაცალკევებლად და გ) თვით წერა-კითხვის შესასწავლებლად“. როგორც ეხებათ ბ. ნათაძე მეთექვსმეტე გვერდზე უარ ჰყოფს სრულებით თვალსაჩინო სწავლას. ეს წარმოსდგა იმის გამო, რომ მეთობ მტე გვერდი არის ნათარგმნი მეთოდიკიდან მიროპოლისკის, რომელიც აღიარებს თვალსაჩინო სწავლას, ხოლო მეთექვსმეტე გვერდი არის ნათარგმნი ბ. ელნაკის, მეთოდიკიდანა რომელიც უარ ჰყოფს თვალსაჩინო სწავლას. თუმცა ბატ. ნათაძე თვალსაჩინო სწავლას აძლევს თავის დასკვნაში ალაგს, მაგრამ ისეთს არა, როგორც მას შეეფერება. ავტორი სახელ-მძღვანელოსი პირვე-

ლი დლიდან და გაკეთილიდანვე აწესიანებს სწავლებს სისტემატიურ სწავლას: „სიტყვების განაწილებას, ხმების გამოცალკევებას, შეერთებას და კითხვას; პირველი დლიდანვე აჩვენებს მათ ხელში წიგნს. (იხილე გვერდი 24—25 სახელ-მძღვანელო წიგნის). ეს ისეთივე დიდი შეცდომაა, რომ სრულებით საქმათა ნათობის სახელმძღვანელო სრულებით გამოუსადეგრად ჩაითვალოს. ყოველი გონიერი და გამოცდილი პედაგოგი არჩევს და პედაგოგიც მოითხოვს, რომ მასწავლებელმა, ვიდრე დაწყობინებდეს სისტემატიურ სწავლას, შეამზადოს ბავშვები სწავლასათვის. ეს პრეპარატიული არ ანუ მოსამზადებელი კურსი შეადგენს დედაბობს, ბურჯს სწავლისას, ანოგამ მასწავლებელს არაოდეს არა მართებს აქ აჩქარება. რაც უფრო კარგად და საფუძვლიანად შეამზადებს მასწავლებელი ემპირიულ სწავლისათვის, იმდენად უფრო გაუადვილებს შემდეგ სწავლა და წინააღმდეგ, რამდენადც აჩქარდება ამაში, იმდენად უფრო გაწინდება სწავლა შემდეგში. „მე არ შემიძლიან წარმოვიდგინო იმზედ უმეადგოური მოქმედება, ამბობს კელლენთაის აფორიზმებში, როგორც ის უხამსი ჩვეულება თანახმად რომლისა ბავშვებს პირველი გაკეთილიდანვე დაწყობინებდნენ ეარჯიშობას სიტყვების ხმებზედ დაშლა-შეხვევებში. ბავშვი, ვით ღრმა ძილება, არის ვართული ოჯახში, უფრო არც კი გამოჩეულა კარგად, თუ სად არის, რა არის სკოლა, ყველასი მას ემინან, ყველა მას აძვირებს, ან გამოიწევს მისგან ცნობის მოყვარე კითხვას და მას უწყალოდ, მის მაგივრად, რომ ცოტა-ცოტაობით მიჩვიონ და გააცნონ სკოლას, არ დაჩინებონ მას ოჯახის და შრომლების მოშორება, აძლევენ მას ხელში წიგნს, აჩვენებენ რაღაცა ვაკუებულ ასოებს, ავებებენ (заставляют произносить звуки), ასმინებენ და არჩევენებენ რაღაც უცხოურს ხმებს, რომლებსაც ემპირიოლისთვის უქამოვნობის მოტანის გარდა არა შეუძლიანთ რა“.

სახელ-მძღვანელო წიგნის 20 გვერდზე ბ. ნათაძე წარმოადგენს სახს ხმების-გამოსაცალკევებელ ხე-სს, მაგრამ დიდი დაკვირება არ გვინდა, რომ ესენი ჩათვალოთ მხოლოდ ერთ ხერხად. ავიღოთ დასამტკიცებლად თუნდ მეორე და მესამე ხერხი და შევადაროთ. მეორე ხერხი: „ეთქვათ მასწავლებელი ამბობს სიტყვას“ ია,“ ემპირიული იმორებენ ამ სიტყვას. მასწ. ეხლა ვეტყვი „ი“ სრული სიტყვა ეთქვი, თუ არა? აბა ისე დასრულებთ ეს ჩემი ნათქვამი, რომ სრული სიტყვა გამოვიდეს. მოწ. „ი—ა“.

მასწ... მე დაიწყებ სიტყვას და თქვენ დაასრულეთ.—ა—ა“ შევადაროთ ამას მესამე ხმით გამოსაცალკეებელი ხეხი: მასწავლებელი ამბობს სიტყვას „შიო“ იტყვის პირველ ხმას და ციხებზე ბაშვებს: სრული სიტყვა ვთქვი, თუ არაო. ბაშვები რასაკვირველია, ვტყვიან, რომ სრული სიტყვა არ გითქვამსო. ამბობს ორ ხმას ერთად: შ-შ-ში-ი-ი, მასწ. ეხლა, სრული სიტყვა ვთქვი, თუ არა? თქვით პირველი ხმა, მეორე, მეორე და შემდეგ პირველი. „შ-ში-ი-ი-ო“ ეხლა სრული სიტყვა ვთქვი? რამდენი ხმა ამ სიტყვაში? 1 ხმა რომელია, 2? 3? და სხვ.

აბა, ახლა თქვენა თქვით, ბ. ავტორო, რით გაიჩრებიან აღნიშნულნი ხერხნი ურთიერთისგან? ჩემის აზრით არაფრით. თქვენი სიტყმა წარმოადგენს მარტო ერთ ხერხს და არა სამს, თუმცა ა. ელნიცკის მეთოდისკაში, მართლა რამდენიმე სხვა-და-სხვა ხერხია წარმოდგენილი. ავიღოთ აი თუნდ ეს ხერხი, რომელიც განსვენებულ უშნისკის ეკუთვნის და შევადგენს ნამდვილად ცალკე და საყურადღებო ხერხს: მასწავლებელი აიღებს ორ სიტყვას, რომლებიც ერთნაირად გამოითქვიან, ანუ გაიჩრებიან მარტო ერთი ხმით, მაგალითად: ინა, ზნა; ზუი, კუი, ფუი, ყუი და სხვანი. წარმოთქვამს ნელა და დალაგებით ჯერ პირველს და მერე მეორე სიტყვას. გამოითქვან მონსწავლეებს თუ რასა ნიშნავს პირველი სიტყვა და მეორე. მიჰქცევს ბავშვების ყურადღებას იმაზედ თუ რისგან წარმოადგა რომ სიტყვა, ასე გონია, ერთნაირად გამოითქმება და სხვა-და-სხვა მნიშვნელობა კი აქვს, რით დაიწყება და დაბოლოვდება პირველი და რით-მეორე. ამ ნაირად მასწავლებელი შეესწავლის ბავშვებს, რა ხმებისგან შესდგება პირველი და მეორე სიტყვა, დააშლენინებს სიტყვას ხმებზედ და შეადგენინებს.

(დასასრული იქნება)

წერილი აბგზი.

ამას წინათ, რომ ჩვენს „თეატრის“ ნომერში ჩარღვ დიკენსის ზატარა მოთხრობა იყო დაბეჭდილი „ლოთი კაცის სიკვდილი“ დღეს ეს მოთხრობა ცალკე წიგნათ არის გამოსული და ღირს 5 კაპ.

* 16 დეკემბერს, თფილისში უკვე გამოვიდა ბ. ავ. კარესელიძის სამეურნეო გასკოთი „რისკარის“ სა-

ნიმუშო ნომერი. გასკოთი „დროების“ ჟურნალში ტოლდა და შიგ დაბეჭდილია შემდეგ წიგნები: მარქანავე წერილი, ფელეტონი, მიწის მოკლავის შესახებ, მინდალავის სტატია და სხვადასხვა ჭკვიანი.

* * * მომავალ წლიად თფილისის სომხურ გასკოთი „მეღუ ჭაისტანი“ აღარ გამოვა და მის მაგიერ თფიურ ჟურნალთ გადაგვთავაზო. ეს გასკოთი დღეს კვირბოა ერთხელ გამოდის, შერბო ორჯერ გამოდიოდა და წინათ სამჯერ. დაარსებულა 1858 წ.

* *

წუთის სოფელის უკუღმართს არ ვკავსებ ჩაღათ და არც მინდა, მერწმუნეთ, ვიუკე მანანხაღათ. მე რათ მინდა სიცოცხლე უსაყოფო, ურგუბი, თუ გი სიკუთისთავის ტალახში ვაკავსებუბი?

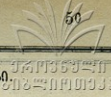
რადღ მინდა მე ჩანგი, ან მისი შწარე ჟღარა, თუ მით კერ გამოვსატო ჩემი გუღას ბერა? ან კერ ვამცნო მეტობართ ჩემი გუღას თქმანი და კერ გავუზარო ფრიაღ წმიდა ალექსანია...

მე რად მინდა სხელი, ვითად ვასწუობიღობა, — თუ მანინ არ ამცდებუა ბოღოს მამიუნობა? თუ გი ფიქში უოკუდა ჩემი მოიწამლებუა და, ისეც მკვადარი, გული კვლავ აღარ გაცოცხლებუა...

რ. ალისბენელი.

რუსული ოპერა

ოთხშაბათს, 17 დეკემბერს, თბილისის თეატრში დანიშნული იყო პირველი დებუტო ახლად მოწვეული მოსკოვის ოპერის არტისტის ბატ. მედედეიკის. წარმოდგენილი იყო მონიშნული ოპერა „კალა“. ბატ. მედედეიკი ონტუკის როლს თამაშობდა და მშვენიერად შეასრულა. პირველ გამოკვლასთანავე ბატ. მედედეიკმა მუერებლების უურადლება დაამსახურა. მშვენიერი და წმინდა ხმა (ტენორი) და მასთანავე მოსდგინილი და სისცნო გარეგნობა ნათლად გვიმტყიცებს, რომ ბატ. მედედეიკი საყვარელი არტისტი იქნება თბილისის საზოგადოებისათვის. თვისი როლი მშვენიერად

შეასრულა თავიდან ბოლომდე და მისმენულები დიდ აღტაცებაში მოიყვანა.

აგრეთვე ნიხებულად და უწინათ შეასრულა თავისი როლი; ბატ. მადლადიკმა, მორე წარმოდგენაზე, ჰარას-ბეკს, 19 დეკემბერს, მეთებრის, ოპერაში „რეგენს-ტეში.“ რაჟღის როლს თამაშობდა.

არც ბატ. ჰრანანშიგოკი ჩამოუყარდა უკან ბატ. მადლადიკს. ბატ. ჰრანანშიგოკივც ასლად მოწყვეულია და ერთ საუკეთესო ბარიტონათ ითვლება მთელს რუსეთში. ეს ნინუბული ბარიტონი და ჭკვიანი არტისტი გრანფ დენეკერას როლს თამაშობდა ჰარასბეკს და დიდის ხელოვნებით გაატარა მთელი როლი. ურეგო არ იყო აგრეთვე არტისტი-ჭალი ჭ. რაღბოვისა. ჩვენ დიდათ გავვირეგებულნი ვართ ამ ბატონის და დავუღ-ღავს მშრომელ არტისტი ჭალისაგან, ან რა სმა რჩება და ან რა ღონე მოსდევს, რომ თითქმის ყოველს დღეს თამაშობს და ყოველთვის კეთილ-სინდისიანთ ასრულებს თავის როლებს. ორივე წარმოდგენაზე სჯლხა დიდ ძალი დავსწრო, ასე რომ თეატრში ტვეა არ იყო. კვირას, 21 დეკემბერს, ბატ. ჰრანანშიგოკის და მად-კედლივის მონაწილეობით წარმოდგენილი იყო ჩაიოკის-კის ოპერა „კვენი ონკენი“. პირველი-ონკენის როლს ასრულებდა და მორე-ღენსიკისა. გუშინ იყო კასირის ბატ. პეტროვისკის ბუნფისა. წარმოად-გენს გუნოს ოპერა „ქუასტი“

ქართული თეატრი

სუთშბათს, 18 დეკემბერს, არწრნისეულ თე-ატრში ჭართულმა დრმატიულმა დასმა, კ. მესისს და კ. უიფანის მონაწილეობით, წარმოდგენა ოგიუსტ კარის ოთხ მოქმედებანი დრამა „ჟან ბოდრი (ა. მანაღლის თარგმანი). წარმოდგენამ გვარინადა ჩაიარა.

კარგად შეასრულეს თავიანთი როლები ბ. უიფანი-მა—ბოდრის როლი, ბ. მესისმა—ოდიეის როლი და ჭ. საფაროკი-ბაშვიძისმა—ანდრეს როლი. ამ წარმოდგენაზე სჯლხა ძალიან ცოტა დავსწრო. შემდეგ ნომერში ურცლად მთავლანარაგებთ ბიესა-სეღად და მოთამაშებუებდნ.

შბათს, დეკემბერის 20-ს, წყარ-კითხვის გამავრცელებულ საზოგადოების სასარგებლოდ დანიშნულმა სამუსიკო და სალიტერატურო საღამომ ძალიან მხარულად ჩაი-არა. სჯლხა დიდი ძალი. დავსწრო.

სომხური თეატრი

სუთშბათს, 18 დეკემბერს, თბილისის თეატრში სომხ-არტისტებმა წარმოდგენეს მოლეარის ბიესა, „ღონ-ჟუნაი“. ბატ. ჭიურგუბანი ურეგო არ იყო ღონ-ჟუნანს როლში დანარჩენები კი დმერთმა შეინასო. თეატრი სრულებით ცარბილი იყო.

ექტი V (დასასრული *) სცენა I

დელოფალი, მერე აღმირალი და მერე გერნარი. (დელოფალი დასოქილი ღოტელობს ანალოდიან (სა-წიგნის) წინ; რამდენიმე წამის შემდეგ მარჯვენა გა-რუბში შემოვა აღმირალი.)

დელოფალი. (სწრაფად ადგება) რას იტყვი? იგი უფრო შეუქლოთ არის? აღმირალი. მისი ღიღებულგება იმადე მღგომარე-ობაშია...

დელოფალი. გარწმუნებთ—გუშინდელ დღეს მე მთლად იმედი დეკარგე. დღეს კი იგი სულ სხვაა, თეთიო შეემა ცტყობა. დღეე მის სახებე ბრკეინანეს სხივი სიკოცხლისა, არა, აღმირალი!

აღმირალი. მართალსა ბრძანებთ, დელოფალო.

დელოფალი. ნეტა როდის მომიტანენ... (გერნა-რი შემოდის სცენას სიდრეში რომ კარება და ფოღ-ნოსით ოჭროს თასი შემოაჭეს) მადლობა ღმერთს; მოიკო აჟ... (გამოართმევს ფოღნოსს) მე ეფიკობ, რომ ეს უშველის რასმე.—(გერნარს) წადი რაე გი-თხარი აასრულე. (გერნარი იგეე კარუბში გაეა) დიან, ეს წამალი საუკეთესოა წამალი უნდა იყვეს. (მუფის ოთასში შვეა).

აღმირალი. რა ნირად იტანჯები! ვიწეები მი-სი ცოღითა.

გერნარი. (ხელასლად გამოხნდება კარუბში დონ აღჯარით) მიბრძანდით და მანდ მოიკადღეთ (იმვეე გა-რუბში გაეა).

სცენა II

აღმირალი და დონ აღჯარი, აღმირალი. დონ აღჯარი!

ღონ ალჟარი. აღმირალო!
 აღმირალო. რა მოუთმენელად მოველოდი თქვენს დაბრუნებას.

ღონ ალჟარი. თქვენ ვერ წარმოიდგენთ რა გულთ მინდოდა მე აქ მოსვლა.

აღმირალო. სინიღისის გასაწმენდათ მეფემ მოინდომა თქვენი შერიგება.

ღონ ალჟარი. დამეწია თუ არა თქვენი გამოგზავნილი შიკრიკი, მე მაშინათვე ბურგოსში დაბრუნვინდი. შემოველ აქ და წინაგონებებითა მწუხარებამ უფრო ფრთა გაშალა. განა წარმოსადგენია, რომ ამ ერთ ღლის განმავლობაში მეფე ისე გამხდარიყვეს ავად, რომ სიცოცხლე ესწრაფებოდეს?

აღმირალო. გუშინ მისმა ღიღებულებამ მიიღო საიღუმლო ზიარება, თეთიქო კიდეც მოიხედა, მაგრამ ჩემის ფიქრით კი მისი თვალები ზეაღინდელ დღეს ვეღარ იხილამენ.

ღონ ალჟარი. რა ეშველება დედოფალს?

აღმირალო. ისინიც კი, რომლებიც სდგენიღენ დედოფალს, ეხლა მის მწუხარებას თანაუკრძობენ. თავისი მუღლის სარეცელის წინ დედოფალი ნამდიღ ანგელოზ-მფარველს გევაგანებს. არაღის არ შეუძლიან ავათმყოფის ტუჩებს წაშალი მიაკაროს, თუ არ თეთთან; შემოიფანტა ყველანი და მარტოდ-მარტო უღლის თავის ავათმყოფს და შიშობს რომელიმე მწერის მოძრაობამ და ქარის ქროღვამ არ შეერიყოს მეფეს მყორღება. ის მაშინ შორღება მეფის სარეცელს, როღდესღ იგი მოისვენებს ხოღმე. მერე მიღის დედოფალი, დეარღება მიწაზე და მხურვალე ლოკით ავათმყოფს ავეღრებს ღმერთსა, ხან უმიზნოდ ერთი ოთახიღან მეორე ოთახში გაღის და ფიქრობს ამ გეარს მოძრაობით ნუღემში რამე მიიღოს, ხან დეცემა ისეღ მუხღლებზე და შეეღას სხობეს ღმერთსა, მღეთსმშობღელს და წინღდანებს. რომ უთხრას თინმემ მე ცოც წამლოღ, იგი ცრემღებით ემუღარება მის მოტანას. ყვეღაზე უფრო ეს გეაწუხებს რომ ეს სამი დღეა საცოღადეს თეღლი არ ღაუხუტვამს. ახ, ღონ აღღარი, არღ ერთი კაცის გუღს არ გაღაწმენღია ასეთი ტანჯღანი, როღორღ მის გუღსა.

ღონ ალჟარი. თქვენ გეწინიანთ...

აღმირალო. მე ვიშობ—ღალიღი დღუქტერიღი არ ღარჩეს.

ღონ ალჟარი. მოკღდება მეფე და დედოფალს ის ურჩენღია ცოცხალი აღარ იყვეს. ისეთივე ანგელოზები, როღორღ თეთთან არის, გაუღებენ იმას სა-

მოთხის კარებს და იგი იცხოვეღს იმ საღატო კართღნი განისვენენ.

აღმირალო. მწუხარება, რომელიღ აღბეღიღდა თქვენს სახეზეღ, სრულიადღ არ მაკიერებს. როღგორღ თქვენი, ისე ჩემი გულიღ მწუხარებით არის აღესღლი.

ღონ ალჟარი. მე დედოფალი მეცოღება და მეუღეზეღაც ვწუხარ, თუღმა კი ამისგან ბერი მწუხარება გამომიღია.

აღმირალო. ღიახ, ღონ აღღარი, დღეს ყვეღაღერი უნღ დაღიწყებს მიეცეთ. რაღც იყო, იყო, ეხღა ტანჯული უნღ გვებრაღღებოდეს და უკანახკნელ მის სურღიღს დღემორჩიღლოთ და ციღოკოთ მისთღის.

ღონ ალჟარი. არ მოველოდი თუ მეფე ჩემთან შერიგებას ინებღება, რაღღან იგი დღღ დღწაშავთა მთეღიღა მე, ოხ, ეხღა მე გახურღებულ ომში ყოფნა უფრო მიჩენღია!

აღმირალო. პატიობა პატიოსანი გუღლის თეღცება. ერთხელ თქვენ მითხარით საიღუმლოთ მიყვარს ეინმეო. მეღონ რომ მიმხეთარი ვარ საგანს თქვენი სიყვარულიღსა.

ღონ ალჟარი. როღორღ მიმხეღარი ხარ?

აღმირალო. მეტი აღარაფერი!

ღონ ალჟარი. მეტი აღარაფერი? აღღღარა? რა მოუღიღა მას? მე იგი უნღა მმულღეს; მაგრამ იქნება მეცოღების ღღრსღც იყვეს.

აღმირალო. იგი მალე ჩენი სარწმუნოებისა გახღება, ეხღა ის მონასტერში სცხოვრობს და დღღს მონნეღებაში.

ღონ ალჟარი. ღმერთი იყვეს მისი შემწე.

აღმირალო. დედოფღღმა ბანა თქვენი აქ მოკღდა. მე ბერი მიზეღებისა გამო მიწღდა თქვენი აქ დაბრუნება დაამშეღეთ მეფე და ანუღემეთ. დედოფალი... იქნება მალე მოგვისღდეს მთეღლი კასტიღიღების მოწოღება მეორე უღებღურ მხევერღალზე საფიქრღელად. ამ მოკღლე ხანში სამშობღლო ჩავარღება სამწუხარო მღღამარღობაში და ამაზე ძერიღუსი ხომ არა გეაქვს რა.—

ღონ ალჟარი. მაშ თქვენი ფიქრით დედოფალსაღც დღაკარღამთ?

აღმირალო. ამაში დარწმუნებული ვარ, რომ მე მთღის შემღდღ დედოფალი ცოცხალიღ რომ ღარჩეს, იგი კასტიღისთღის ცოცხალი არ იქნება. გერიღეინი უღვეღობღლო ღარჩება; მეფე ვერიღნანღი მეო-

რედ დაბრუნდება იტალიიდან და კასტილის დლოჯს იგი ხელ-მეორედ დაისკუთრებს.

სცენა III

ავიანკე, მარლიანო, მარკოზ, დევიდეანა, პრუ-ლატემა, ჯინჯურება, კემეზი, კოტა ხნის შემდეგ დონ სუან მანუელი, მერე დელოფატიც და შემდეგ გერსარო.

დონ ალვარო. როგორ ბრძანდება მისი დიდებუ-ლება.

მარლიანო. ლოგინიდან აღვამას აპირობს... აღმირაღია. და თქვენ ნებას აძლევთ? მარლიანო. იგი ისეთს მდგომარეობაშია, რომ ყოველი მისი სურვილი უნდა დაკმაყოფილდეს.

აღმირაღია. ღონეზე მოდის ხომ? მარლიანო. ავთი უცარი მობრუნება, ჩემის ახრით უკანასკნელს წამებს მოასწავებს. აღმირაღია. აღარა ეშველება რა?

მარლიანო. მეცნიერებამ ყოველი ღონისძიება სცადა. იგი განუყოფელი ავადყოფობითა კედება.

აღმირაღია. რამდენიმე დღის შემდეგ? მარლიანო. რამდენიმე საათის შემდეგ!.. (ფარ-დას იჭით კუნეს შიისმის).

დონ ალვარო. გაიგონეთ? აღმირაღია. რა?

დონ ალვარო. არაფერი... უთუოდ მომეჩვენა. თონ სუან მანუელი. (შეიშინა ცარება, რომელიც სცენის სიღრმეშია) ბატონებო, საქირია ფლამანდე-ლების თაე-გასულობა ავლამოთ, თორემ ესენი აფრცელებენ ყველგან, მითომ მეფე საწამლაითა კედებოდეს.

მარლიანო. ტყუილია! აღმირაღია. რა უსამართლობაა!

დონ სუან მანუელი. ამ ამბავს ზოგნი მეფე დონ ფერდინანდის ნოკარებს აბრალებენ, ზოგნი კი დე-ლოფალს აბრალებენ.

დონ ალვარო. ყოვლად სამართლიანო უფალო! დელოფატი. (გამოდას ფარდას იჭიდებს) მე მოე-წამლე ჩემი ქმარი ამას ლაპარაკობენ? ლაპარაკობენ ამას? ღმერთო, ნუ შეისმენ იმათ სიტყვას! (სვლებს იფარებს პირზე და ტარის).

მარლიანო. გაუგონია ჩვენი ლაპარაკი. დონ ალვარო. საცოდავი!

მარლიანო. დედოფალი... (მიუხალღება გულის შემტკაერობით).

აღმირაღია. ნუ სწუხართ აგრეთვე დედოფალ-ბულებავ.

დელოფატი. მაშ ესე... (ლაპარაკი სუანს და გერსაროსს).

მარლიანო. ბძანეთ. აღმირაღია. ბძანეთ დედოფალი.

დელოფატი. სხვა აღარა ღონისძიება არ მოი-პოვება?

მარლიანო. რა არ შეუძლიან მოწყალე ღმერთს! დელოფატი. მაშ მე თქვენი იმედი აღარ უნდა მქონდეს? (კემეზს) მოდი თქ. ვიფიქროთ: მეფე ჯერ სულ ახალგაზდაა, 28 წლისა. ახალგაზდა და შემძლე არსებისათვის უთუოთ კიდევ რაიმე განსაკუთრალი საშუალება მოიპოვება. კარგად მოიფიქროთ შეიძლება რაიმე კარგი წამალი უყურადღებოდ დაგეტოვებინოს. უცეველია რაიმე ბალზამი, რაიმე ბალზი არსებობს, რომლის ძლითაც შეიძლება მისი განკურნება. საქირო ხომ არ არის ჩემი სისხლით განეკურნო მისი სენი? აბა, მარლიანო, აბა, ჩემო ერთგულნო მეგობარნო კიდევ, კიდევ ერთი ცდა... ნუ, ნუ გაზომდებით ხოლმე, როდესაც მის დახსნაზე გელაპარაკებით...

მარლიანო. ჩვენ ყველა საშუალებანი ეცადეთ. დელოფატი. მაშ უნდა დეკარგოთ იგი, ჰე ეს რა ამბავია! ამ ცოტა ხანში იგი სიცოცხლითა ჰყვე-ვოდა, ეხლა კი ველარეინ იტნობს მას! იგი ხელ-ვე... ხელვე უნდა მის გაცეხულ გეჰს დეკურებ-დეთ... მე თავის დღეში ვერ წარმოვიდგენდი თუ ეს ჩემზე აღრე მოკვდებოდა!

მარლიანო. დემოორჩილენით ბედს, დედოფალი! დელოფატი. იჩნება მერე ნელ-ნელა შეგიძლო დავემოორჩილო ბედს, ეხლა კი არ შემიძლიან.

აღმირაღია. შევბრძოლეთ თქვენს მწუხარებას ისე, როგორც შეგშენის დედოფალსა.

დელოფატი. მე ყველაფერს მიეცემ მისი სიცოცხლის დღეგრძელობისათვის? გამიგონეთ მზათა—მზათა ვარ დალიჯი დაუთმო იმას, ვინც მაგას სიკვდილისგან დამხსნის. დაახ, გვირგვინი იმას, ვინც ჩემს მუთლურს სიკვდილისაგან დახსნის! განა თქვენ ექიმები არა ხართ? განა თქვენი ელიო არ არის მისი განკურნება? ვაი თქვენ თუ მე იმას დეკარგამ... ეს კარგად დაიხსომეთ! დონ სუან მანუელი, ბატონო მარკოზ დევილენა, მე ვგრძნობ, რომ თქვენ ამ ცოტა ხანში უსამართლოდ გამჯავრეთ; ნუ ჯავრობთ ნუ ჯავრობთ ჩემზე, შემბრალებთ ეს საცოდავი დედაკაცი, იგი ისეც დატანჯულია! თქვენ მიანც ხომ არი იცით წამალი, რომელიც მაგას განკურნავს?

ან იქნება იცნობდეთ ისეთ ვისმეს, ვისაც 'შელოცვა' შეუძლიან? მე მარჯამს სასწაულები და იქნება ვინმე ჯადოქარი, რომელიც სასწაულებს ახდენს. მე ყველაფერი მეჯრა.— ჩქარა, აბა, მამიძებნეთ ვინმე, ვისაც ფილიპეს 'შეგლა' შეუძლიან.

ღონ ზუან მასუჯია. ენდეთ ღმერთს.

ჯადოფაქია. ღმერთი არ ისმენს ჩემს თხოვნას. არც დედამიწაზე და აღარც ზეცაში თანაგრძობას ველაბა ვხედავ!... აღმირალო, მისწერე მამამემს... დღესვე... ჩქარა მოვიდეს იგი... თორემ კასტილია უმძარითველოთა რჩება, და ჩემი 'შვილები' უმამოდ და უდედოთ.

ღონ ზუარია. ჩვენ მიეწერეთ და იგი მალე მოვა.

ჯადოფაქია. ღონ აღუარო! მე თქვენ ვერც კი შეგინწნეთ... მეფეს უნდა თქვენი ნახვა.

ღონ ზუარია. (წინ წამოადგება) მზათა ვარ ავას-რულო მისი ბძანება.

ჯადოფაქია. იგი კვდება, ღონ აღუარო, კვდება იგი!

მარჯიაზა. დამშვიდდით, დედოფალო.

ამბობდა. მოიგონეთ, რომ თქვენ ვაწვეთ საღმრთო მოვალეობანი...

მარჯიაზა. თქვენი ჯანმთელობა ყველა ჩვენთვის უფრო საჭიროა...

ჯადოფაქია. თქვენ შეგიძლიანთ ჩემი დახსნა და იმისი კი არა? მომშორდით, მომშორდით, ნუ, ნუ მიმღერებთ გულს. თავი აღარა მაქვს—თქვენ ყური გივლოთ.

გუარსარია. (შემაჯა მარცხნივ და ჯადოფაქიას მივა) გიანხლათ იგი!...

ჯადოფაქია. ცოტახანს მამიკაღოს. (ქვიშებს) მე გთხოვთ რომ იმან სამი დღე იცოცხოვოს! ორი, ან ერთი დღე მაინც!.. დღე, დღემადის იყვეს. და თქვენ თითადარიკეთ სასახლის ეკლესიაში ლოცვა არ შესწყვიტოთ; შეავედრეთ ღმერთს თქვენი მემე. (ქველახი, ჯადოფაქიას გარდა, გაღიან გარბეში, რომე-ჯად სტენის სიღრმეშია).

სქენა IV

ჯადოფაქია, მერე აღდარ, მერე მეფე და ორი გქიმი.

ჯადოფაქია. (მარცხენა გარბეთან მივა) აღდარა! აღდარა!

აღდარა. დედოფალო!

ჯადოფაქია. მე დაჯერებული ვიყავი, რომ ბოლოს როგორც იქნებოდა ჩემ თხოვნას შეასრულებდით!

აღდარა. მე თავის დღეში აქ არ უნდა მოვსულიყავი.

ჯადოფაქია. აღდარა, მე მალე დავერიცხები.

აღდარა. დღე და ღამე მონასტერში მხოვრადლელოცვით შემხვეწება თქვენი დიდებულება... მე კარგათ მესმის, დედოფალო, მიზეზი თქვენი მწუსარებობისა; თქვენ თქვენს მუელისთვის სტორით.

ჯადოფაქია. შენ უფრო მანუგეშე, ვინამ იმით ვინც ეხლა აქ იყენენ. იცი რას მუებნებან?—გამხნევილო! ამბოვანს ვისმე რომ უკლებოდეს ნათესავი, კოლი ანუ 'შვილი', მეც წავალ და ვეტყვი იმათ: გამხნევილით მეთქი!

აღდარა. ნუ მაიძულებთ სასახლეში ვიმყოფებოდე. მოიგონეთ ჩემი დანაშაულობანი. ჩემი სუნთქვა გაშფოთებთ თქვენ. ჩემი აქ ყოფნა დანაშაულობაა, ამით შემიძლიან მღვთის რისხვა დაემსახუროს.

ჯადოფაქია. შენი დანაშაულობანი! ოჰ, რისათვის ის შეიყვარე იგი? მაშინ ჩვენ ორივენი ერთად ეტირებდით. გაიგონე, შენი აქ ყოფნა საჭიროა. იქნება რომელიმე განძარბავამ გვიმელოს რამე. მე ცრემლით გეუძღარები: წადი მეფესთან და უთხარა რომ იგი გიყვარს შენ.

აღდარა. ოო, ჩემო ძვირფასო დედოფალო! მოიგონეთ, რომ ამ საშუალებით უფრო ავაშფოთებთ მეფეს.

ჯადოფაქია. საკოდავი ცდილობს გარგვანი აღერით გააქარწყლოს ის ტანჯვანი, რომელნიც მას მოუყენება ჩემთვის თავისი ცუდგულობით. მაგრამ მე კი დაჯერებული ვარ რომ იმას მარტო შენ უყვარხარ და სხვა არავინ. წავიდეთ, დღე იმან გზახოს და გაიგონოს შენი ხმა; ერთი შენი 'შენგლეა', ერთი შენი სიტყვა უთუოდ განკურნავს მას. წამოდი რაღა... რას იგვიანებ? მე რომ სამარეში ვიმყოფებოდე და იქ გავიგონო მისი ხმა, ნამდილოდ იქედნავც კი უნასუბნობდი. წავიდეთ, გვედღერები! სიყვარულის მკვდრების აღდგომა შეუძლიან.

აღდარა. თქვენ რად ექვიანობთ ღონ ფილიპეს მონანების სიმართლეში?

ჯადოფაქია. მე ამაზე ეჭვი არა მაქვს, რომ იგი ნაწობს მარტო იმას—თუ რად უყვარდა მას, და მეც რამდენჯერ მინანია—რად მიყვარს მეთქი იგი, მაგრამ მაინც კი მიყვარს. წამამეყე.

აღდარა. დედოფალო, თუ თქვენ იმასთან მიმოყვანთ, ეს ის იქნება, რომ მგორედ დამატკიცებინეთ, რომ იგი თავისდღეში არა მყავრებია.

ჯადოფაქია. ან, არა, უბედულო; ამით შენ მოუახლოებ სიკვდილს.

აღდარა. ნება მომეცით აქედან გვიღე.

დელოფალი. ა! არ იცი შენ?... აღდარი აქ არის (სწორეთ მიდრის გამოსწავლა შეფე, ორ კეპს მოაქვთ; ავა ნელ-ნელა უახლოვდება დონა სუანას).

აღდარა. (თავისთვის) აღდარი! (ხმა მადლა) ამისთვისაც მინდა აქედან ვასვლა.

დელოფალი. კარგი. თავი დამანებე. თუ იგი მოკვდა, ზე...

მეფე. (მთავსლოვდება და გაწყვეტინებს) შენ ცოცხალი დარჩები, თუ მე მოკვები.

დელოფალი და აღდარა. ახ! (გდილობს მეფის სასწეუ ამოათიხოს რამე და თავის სატუყებს მსხარულ კაღასამდე) ეს შენა ხარ! განა სიკვდილზე ვინა ლაპარაკობს? აი შენ აქ მომხვედი. უფრო კარგათა ხარ.

მეფე. სენიორა, მე გრხობთ მარტოდ დამტოვოთ დონა ხუნა'თან.

აღდარა. ბატონი ბძანდებით.

მეფე. (კეპისებს) არაიერ დავეშალოს ლაპარაკი. (კეპისებს შუალან შეფეს დაჯომას და გუაღეს.)

დელოფალი. (აღდარას ჩუმათ) არ წახედი!

აღდარა. (დელოფალს ჩუმათ) მეერ დანიხებით. (გუა).

სენა V

დელოფალი, მეფე, მერე მარლიანო, ჯამირალი, დონა აღდარა, ამით შემდეგ დონ სუან მანუელი, მარკიზ დე-ვილიანს, კერუ, პრელებები; დაზნასისულის დეპეტი.

მეფე. დიხ, შენ უნდა იცოცხო, უნდა იცოცხო იმისთვის რომ ღმერთსა ჰნებავს შენ იყვე იმედი ჩვენი ხალხისა და ცოცხოობდე მისს საკეთილდღეოდ; შენ უნდა იცოცხო ჩვენი ბაშეები. სათვის, რომელთათვისაც ორკეცი სიყვარულია ეს-ლა საუარო. და როდესაც კარლოსმა დიპიროს დალიჯი, უთხარი მაშინ მას, რომ მეფეს მარტო სინიდიხის წვა და დავაში აქვს სხვა მამაკედეებთან განსხვავება თქო; უთხარი მას, რომ სიკვდილის ეამს—ერთის მხარეზე წარმოუდგება საშინელი მოჩვენება ყოველი სიმბოროტისა, რომელიც კი მას ჩაუდნება, მეორე მხარეს—იგი შენისზნავს კეთილსა, რომელს ვაქეთებუც ვერ შეშაძლებია. როდესაც იგი ამღერეულს თვალებს ამპართავს ზეცაში, მაშინ მის ცოდობისა და ღვთიური მოწყალებისა შუა დანიხავს მისი ხალხის სრულმობიდან შემდგარ ზღვას. (გუა).

უთხარი: თუ ჩვენგან რამეთი იტანჯას ვასწავლია, მაგრამ იმას კი ნუ გაავებენებ, რომ შენც ჩემგანვე ბეგრი ვიტანჯე. დეე კარლოსმა მარტო მეფე შეიბულოს და თავისი მამა კი არა.

დელოფალი. ამაზე რაღას ლაპარაკობ, როდესაც ეხლა კარვით ხარ.

მეფე. ღმერთი ამ წამში მაძლევს ძალას რათა შევიძლო შენს წინ მოწინება და შენგან პატრობა გამოვიწყო.

დელოფალი მე შენ გეუბნები რომ ეხლა ყოველ ხიუთის აცდენილი ხარ; ეს არის ეხლა მარლიანო მარწმუნებდა ამაში. ძალიან შესაძლებელია, რომ ჩემს მწუხარებაში ვადიდებდე მოსალოდნელ სამწუხარო შემთხვევას.

მეფე. ჩემს აქ ყოფნაში ძალით ნუ იხვარებ გულს. იტრე, ჩემო ხუნა, იტრე.

დელოფალი. ეხედამ რომ შენ კარგათა ხარ?

მეფე. და მეც გამწარებდი შენ, და ის კი არ წარმომედგინა რომ გამწარებდი ანგელოსს, რომელიც ზეცამ გზის მაჩვენებლად მომივილინა...

დელოფალი. შენ თუ სხვა გიყვარა და მე არა ეს ცოლად არ არის. ეს ჩემი ბრალია.

მეფე. ნუ მამართლებ.

დელოფალი. მე დანაშაუდ ვარ რომ გაწვალე ჩემი უკუიხობით. ჩემმა დანუცელილმა სიყვარულმა, რომელიც შენს გულითად სურვილებს ეღობებოდა, დაგლუბა შენ. მაგრამ აღდარას უყვარხარ შენ და თუ მისგან წინამდგერი რამე გიგორნე—ესეც ჩემი ბრალია, მე იგი იძულებული ვაგებდე ასე მოკცეულიყო. მაგრამ ევეი ნუ გაქვს: უყვარხარ მავას, ძრიელ უყვარხარ.

მეფე. გაჩუმი და ნულარ მიშფოთებ სინიდიხით დამწეარ და დადაგულ გულს. (წამოადება) საამართლიანმა ღმერთმა ჩემს დასასჯელად ჩემ გულში წინდამი უზომო სიყვარული გამოცხოვლა. წმინდაო წამებულო, ტანჯულო ჩემგან, მოდი, მოდი მომეხევი! მომეცი ნება ჩემი გახურებული ბაგენი შევახლო შენს წმინდა სახეს. მაგრამ რას ვაგებო? წადი დამტოვე მარტოდ. მე იმ ბეწინიერების ღირხი არა ვარ რომ შენს ხევეწაში დავლიო სული. წადი და ნუ იტრებ ჩემზე... წადი და.. (ელევა ძალა და საგარქელს მიუგუხება).

დელოფალი. ვილივი!

მეფე. დავა დიხ სიკვდილის,

დელოფალი. შენ გგონია... ეგ ტყელია.

მეფე. ხუნა, მომიტევე. (მას ფეხების წინ დაე-

დელოფაღი. რას შერები ამს? რარ ლაპარაკობ? მეფე. დამაწყე თავზე ხელები და ისე მავატიე...

შენი მოწყალეობა დიდია ჩემთვის.

დელოფაღი. მე უნდა გავატიო?

მეფე. ჩქარა... ნუ იგვიანებ.

დელოფაღი. კარგი... დიხს, გავატიებ, ჩემო საყვარელო ფილიპე (ხელახს დაწყოხს მეფის თავზე). მეფე. შენი მოტყუება გულის სიმშვილეს დამბრუნებს (დელოფაღს დასმარებთ დაჟდამა უხდა).

დელოფაღი. (მიდის საშველად დაუხსხოს კისმე) ახ! მეფე. არა, არა ნუ მომშორდები.

დელოფაღი. გაზხნედი, ფილიპე... ძალა მოიკრიფე... ებრძოლე სიკვდილს... იბრძოლე.

მეფე. შეუძლებელია!

დელოფაღი. იცოცხლე შენი მამისათვის... შენ იგი ისე გიყვარს...

მეფე. მამა ჩემი!

დელოფაღი. იცოცხლე ჩენი ბაშვიებისათვის... შენი კარლოსისათვის, იზაბელასათვის, მარიამისთვის; ჯერ შენ არც კი იცი, რომ წეცა ახალ ბედნიერებას გვირდებთ ფილიპე, თუ შენს გულში მამობრივი სიყვარული ტრიალებს, იცოცხლე. იცოცხლე რომ დააკონო ბავშვი, რომელიც მალე უნდა დაგვებოდეს.

მეფე. უფალო, მომეცი იმდენს ხანს სიცოცხლე რომ შევიძლო იგი იმდენად ბედნიერი გავხადო, რამდენადაც ჩემგან უბედური იყო. ო, მე რომ ცოცხალი დავრჩებოდე რანაირად შეყვარებოდი.

დელოფაღი. ღმერთო მაღალო! შენ იცი მართო რანაირად ვიტანჯები მავისთვის, ეხლა კი როდესაც ამასაც შეუყვარდი, მაშინ ართმევე სიცოცხლეს? არა, ეს დასაჯერებელი არ არის, ეს შეუძლებელია. შენ არ შეგიძლიან, შენ ამას არ მოინდომებ. ეს გადამეტებული უსამართლობა იქნებოდა და შენ ხომ სამართლიანი ხარ, უფალო, შენ სამართლიანი ხარ!

მარლიანო. (გამოჩნდება კარებში, რომელიც სცენის სიღრმეშია. ამას მოსაყვეს ალდარა, დონ ალვარი და ადმირალი.) შემობრძანდით, შემობრძანდით! აი ამისი მეშინოდა!

დელოფაღი. (მიმბრუნს მარლიანოსაკენ) მარლიანო, ჩემო საყვარელო მარლიანო!

დონ ალვარი. მეფეო!

მეფე. დონ ალვარო, მომეცი ხელი; მეგობრები გაცხდით. არაინ არ დასტოვოთ იგი... (დონ ალვარი დაიშოქებს და მეფეს ხელსე აკოცებს).

დელოფაღი. (მარლიანოს განსე გაიყვანს) რას იტყვი? დავიჯერო იგი კვდება?

მარლიანო. (დონ ალვარს და ალდარას) როგორც იყვეს დეოთავალი აქედან უნდა გაიყვანოთ, (ადმირალს) თათვარი იგეთ. (ადმირალი გაუკარებს, რომელიც სცენის სიღრმეშია).

დონ ალვარი. წაიღეთ თქვენო დიდებულებო, ალდარა. წაიღეთ.

დელოფაღი. თაგი დამანებთ! უღმობელნო! თაგი დამანებთ! (გამოეშება ალვარის და ალდარას სელიდგან და მიმბრუნს, ხელს მოაქვებს და ყვირილთ გაუშებს ისე) ახ, რა სიცოცხლე! ეს სიკვდილის ნიშანია!... აი იგი!... მე ვხედავ მას!... ამას უნდა ქმნა წამართოს. არა, შენ არ მივიშებ ამასთან! (დადება მეფის წინ და თათვო. კილსაც არ უშვებს მეფისთანა, სრული შეშლილობა ეტყობა).

მეფე. ხუნა...!

დელოფაღი. მოდი, მოდი ჩემთან... სხეგან არსად!

მეფე. ხუნა, ჩემო ხუნა! რა საშინელი სასჯელია! ღმერთო მაღალო! შემიწყალე მე... მავატიე! (კვდება).

დელოფაღი. (მიავრდება) ფილიპე! ფილიპე!

მარლიანო. (ადმირალს) მეფე გარდაიცვალა.

დელოფაღი. გარდაიცვალა (მიავრდება ცხედარს) ეს ჩემია! ემას სამუდამოდ ჩემთან შევიანებ... მას გაეთბობ ჩემი კოცნით; მე მას გავხან ჩემი ცრემლებით... ცოცხალია თუ მკვდარი—ჩენ ერთი ერთმანეთს არ გავშორდებით. დიხს უწყალო, სიკვდილო, შენ მავს ვერ წამართმევ აბა, სკადე და წამართვი იგი!... გაიშლით, ბანებო, გაიშლით! მეფეს სძინავს! სუთ, იგი არ გამოაღვიძოთ...

აღდარა. მოწყალეო ღმერთო.
დელორალი. ღაიბინე, ჩემო სიყვარულო, ღაიბი-
ნე... მოისვენე...

ს. ნ — თ — ქ.
დასასრული.

რედაქტორი-გამომცემელი ვ. აბაშიძე.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА
НА 1887 ГОДЪ
НА ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ АРМЯНСКІЙ ЖУР-
НАЛЪ

„АГБЮРЪ“
(5-й годъ изданія)
(ВЪ ГОДЪ 12 НОМЕРОВЪ)
ПРОГРАММА

Отдѣль 1-й:

- i Повѣсти, разсказы, сказки, путешествія, био-
графіи, поэмы, эпизоды.
- ii Стихотворенія.
- iii Наука и искусство.
- iv Смѣсь.
- v Мелочи.
- vi Дѣтскія, педагогическія, шахматныя и другія
игры, ребусы, математическія задачи, анекдоты,
загадки, поговорки, пословицы.
- vii Пѣсни съ нотами.

Отдѣль 2-й:

- viii Статьи, касающіяся воспитанія и обученія
дѣтей.
- ix Прозекты и совѣты.
- x Библиографія.
- xi Смѣсь.
- xii Отвѣты и объявленія.

Годовые подписчики получаютъ двѣ преміи:
при внесеніи подписной цѣны.
Преміи составляютъ картины св. Саака и
Месропа, первихъ просвѣтителей Арменій
Величина каждой картины 65 сант. въ дли-
нѣ и 50 с. въ ширинѣ.

Годовая цѣна „Агбюра“ 5 рубль. Отдѣль-
ные номера 50 к.

Адресъ: Тифль, Редакція журнала „Агбюръ“;
а изъ заграници: *Tiflis (Caucase) Redaction du
journal „Agbur“.*

Редакторъ-издатель Т. Я. Назарянъ
3—1

გამოვიდა და ისეილება ქუთაისში, ი. მურდოკის წიგნის

ქართული წერის დედანი

ვ. შაბიჩვაძის .

ფასი 30 კაპ.

ვინც ოც-და-ათს, ანუ მეტს ეგზემპლიარს
იუღის, ეგზემპლიარი 24 კაპ. დავთმობა და
გაგეზავნება.

წერის დედანს შეადგენს: 1.) მისეილი გა-
დაბეული სელი ბადეში თავის ელემენტრებით;
2.) დაბატარაგებული სშეალო გრკვალი ხე-
ლი უბადეთ ოთხს საზში; 3.) გადაბეული
სწორედ (აღმაცურად) ნაწერი ნუსხური სელი
სამს საზში და 4.) გადასწრილი (наклонный)
გაკრული ნუსხური სელი ბადეში-ჯერ გადაბე-
ლად და შემდეგ სამს საზში გადაბით. დედანს
აქვს სულ 24 გვერდი.

ვასწავლი ფრანგულს ენას ქართულის
საშეალებით. საკლასო რეპეტიციონებ-
საც ავიღებ.

შეტრე შირინაშვილი
აღრესი „თეატრის“ რედაქციონში.

„თეატრი“

მიიღება ხელის მოწერა 1887 წლისათვის

(წელიწადი III)

გარდა პირ-და-პირი თავის დანიშნულებისა, ე. ი. ადგილობრივი თეატრების, (განსაკუთრებით ქართული) მდგომარეობის დაწვრილებით აღწერისა, „თეატრი“ თავის ადევნებს კიდევ ჩვენ ლიტერატურასაც. დრო გამოშვებით „თეატრი“-ში მკითხველი ნახავს მოთხრობებს და ბევრს სხვა-და-სხვა, ჩვენი მკითხველთათვის, საყურადღებო ამბებს. საზოგადოთ პროგრამა „თეატრისა“ შემდეგია:

- ა. მოწინავე წერილები.
- ბ. ზიკების და წარმოდგენების რეცენსიები
- გ. კრიტიკა და ბიბლიოგრაფია
- დ. კორესპონდენციები და უოველ-გვარი ცნობები გარეშე ქალაქებიდან, უფრო თეატრის გამო.
- ე. ხელოვნებით გამოჩენილ ზირთა ბიოგრაფიული წერილები მათის სურათებით
- ვ. თეატრები: ქართული, რუსული, სომხური და სხვ.
- ზ. ცნობანი რუსეთის და სამხლვარ გარეთის თეატრისა.—
- წ. ფელეტონი: თეატრის კვირა, ლექსები, სამეურალი კუპლეტები, დრამა-ტიული თხზულებანი, სცენები, რომანები, მოთხრობანი, ამბები, მოგონებანი და სხვ.
- თ. გასართობი: ანეკდოტები, გამოცანები, რებუსები, შაბრები და სხვ.
- ი. უოველ-გვარი ცნობანი და გახსენებანი.

ჩვენ ლიტერატურაში გამოჩენილ მოღვაწეთ „თეატრის“ აღუთქვეს თავიანთი მონაწილეობა. „თეატრი“ გამოვა კვირაში ერთხელ, კვირაობით.

ფასი „თეატრი“-სა:

წლით, როგორც ქალაქის, აგრეთვე გარეშე ხელის მომწერთათვის—	5 მან.
ნახევარი წლით	3 მან.
ცაღბე ნომერი	15 კაპ.

სხვა ვადით ხელის მოწერა არ მიიღებ.

ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში მხოლოდ „თეატრის“ რედაქციაში
ჭუათასში ძმათა ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში
ფოთში ბ-ნი ბესარიონ კალანდაძესთან.

გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисъ. Въ редакцію «ТЕАТРЪ».
რედაქცია იმყოფება: Базарная улица, домъ Тамашева, № 16